

VİLYEM ŞEKSPİYER
WILLIAM SHAKESPEARE

CENAP ŞAHABETTİN

Hazırlayan
Seda Özbek

 / otukennesriyat

YAYIN NU: 2122

KÜLTÜR SERİSİ: 1149

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI

SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-738-7

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Mahmut Doğan

Kapak Baskısı: CB Matbaacılık

Baskı: Ötüken Neşriyat AŞ
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50
Sertifika Nu: 49269

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği
akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen
veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda
kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Cenap Şahabettin: 2 Nisan 1871'de Manastır'da doğdu. 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı sırasında Plevne'de şehit düşen Binbaşı Osman Şahabettin Bey'in oğlu olan Cenap Şahabettin, babasının şehadeti üzerine 6 yaşındayken annesi İsmet Hanım ile birlikte İstanbul'a gitti. Tophane'de Mekteb-i Feyziye'de bir yıl okuduktan sonra Eyüp Askeri Rüştiyesi'ne geçti. 1879'da bu okul yıkıldığından dolayı öğrenciler Gülhane Askeri Rüştiyesi'ne nakledildi. Cenap buradan 1880 yılında birincilikle mezun oldu. Kura ile Tıbbiye İdadisi'ne girdi. Burada iki yıl okuduktan sonra Askeri Tıbbiye'nin doğrudan beşinci sınıfına alındı. 1889 yılında Doktor Yüzbaşı olarak birincilikle mezun oldu, staj görmek üzere ilkin Haydarpaşa'ya tayin oldu. Mezuniyetinden 9 ay sonra cilt ve frengi hastalıkları tedavisinde ihtisas yapması için hükümet tarafından, Paris'e gönderildi ve 1890-1893 tarihleri arasında orada üç yıl kaldı. Paris'ten dönen Cenap, Karantina müfettişi olmadan önce "bir karantinada çalışabilmek için bir tahaffuzhanede üç yıl çalışmış olmak" şartını yerine getirebilmek için Kamaran Tahaffuzhanesi'nde görev aldı (1897-1899). Mersin, Rodos ve 2. Cidde Karantinası'nda çalıştı. Daha sonra sırasıyla Meclis-i Sıhhiye Müfettişliği, Meclis-i Sıhhiye İkinci Başkanlığı, Meclis-i Sıhhiye Genel Müfettişliği yaptı. 1914'te kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Aynı yıl Darülfünun Edebiyat Fakültesi Lisan Şubesi Fransızca Tercüme müderrisliğine tayin edildi, iki ay sonra Garp Edebiyatı müderris vekili oldu. 30 Mayıs 1919'da Darülfünun Osmanlı Edebiyatı Tarihi müderrisliğine tayin oldu. Aynı yıl Tedkikat-ı Lisaniye Encümenine üye seçildi. Derslerinde millî duyguları rencide ettiği, Yunanlıları övdüğü iddiasıyla İstanbul Darülfünun Türk Edebiyatı Tarihi hocalığından üçte iki oy çokluğu ile Ali Kemal'le birlikte 3 Eylül 1922'de istifa etmek zorunda bırakıldı. Son yıllarında yazı hayatına devam eden Cenap 26 Eylül 1932'de Birinci Dil Kurultayı'na dinleyici olarak katıldı. Üzerinde çalıştığı Türkçe sözlüğü bitirmeden 13 Şubat 1934'te beyin kanamasından vefat etti.

Cenap Şahabettin sağlığında yedi kitap yayımlamıştır. (*Tâmât, Hac Yolunda, Evrâk-ı Eyyâm, Körebe, Nesr-i Harp Nesr-i Sulh ve Tiryaki Sözleri, Avrupa Mektupları, Vilyem Şekspiyer*) Vefatından sonra bu kitaplar yeni harflere aktarılmıştır. Bazı yazı ve şiirlerinden kitaplaştırılan kalem tecrübeleri de mevcuttur. Bütün eserleri şunlardır:

Şiir: *Tâmât* (1887), *Cenap Şahabeddin'in Bütün Şiirleri* (1984, 2021).

Gezi: *Hac Yolunda* (1909), (1995, 1996, 2005, 2022); *Avrupa Mektupları* (1919), (1996, 1997); *Âfâk-ı Irak* (2002); *Beyrut, Filistin ve Nablus İzlenimleri* 1918 (2015); *Suriye Mektupları* (2016, 2022).

Makale: *Evrâk-ı Eyyâm* (1915), (1998); *Nesr-i Harp Nesr-i Sulh ve Tiryaki Sözleri* (1918), (2017) [Kitabın *Tiryaki Sözleri* bölümü vecizelerdir]; *İstanbul'da*

Bir Ramazan (1994); *Çok Değil Güzel Yazan Yaşar! Cenap Şahabeddin'den Sanat ve Edebiyat Üzerine Yayınlanmamış Yazılar* (2013); *Portreler I* (2023)

Biyografi: *Vilyem Şekspiyer* (1931).

Tiyatro: *Körebe* (1917), (2013).

Vecize: *Cenap Şahabettin'in Bütün Vecizeleri* (2020).

Seda Özbek: 1985 yılında Niğdeli bir ailenin çocuğu olarak Adana'da doğdu. 2000 yılında Adana Kız Lisesi'nden mezun oldu. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi'nde 2005 yılında Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde lisans, 2008 yılında aynı anabilim dalında yüksek lisans öğrenimini tamamladı. İstanbul Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda 2008 yılında başladığı doktora öğrenimine 2009 yılında Gazi Üniversitesi'nde devam etti. *Nesir Yazarı Olarak Cenap Şahabettin* isimli doktora tezini 2016 yılında tamamladı. 2008'de Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, 2009-2010'da Gazi Üniversitesi, 2011-2016 yıllarında Giresun Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak görev yaptı. Hâlen aynı üniversitede öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Evli ve iki çocuk annesidir. Yayınlanmış kitapları:

1. *Cenap Şahabettin, Suriye Mektupları*, (haz. Seda Özbek), Çizgi Kitabevi, 2016.
2. *Cenap Şahabettin, Nesr-i Harp Nesr-i Sulh ve Tiryaki Sözleri*, (haz. Seda Özbek), Gece Kitaplığı, 2017.
3. *Ebubekir Hâzım Tepeyran, Küçük Paşa*, (haz. Seda Özbek), Gece Akademi, 2019.
4. *Cenap Şahabettin Bütün Vecizeleri (Tiryaki Sözleri, Serseri Fikirler ve Hiç Bilinmeyenler)*, Gece Kitaplığı, 2020.
5. *Cenap Şahabettin Bütün Şiirleri, -Eski ve yeni harflerle-*, (haz. Seda Özbek), Akçağ Yayınları, 2021.
6. *Cenap Şahabettin Portreler-I*, (haz. Seda Özbek), Kırmızı Kedi Yayınevi, 2022.
7. *Mehmet Cemil Pekyahşi Vecizeler Birinci Kitap, İkinci Kitap, Üçüncü Kitap, Dördüncü Kitap* (haz. Seda Özbek, Gamzenur Mortepe), 2023.
8. *Mehmet Cemil Pekyahşi'nin Vecize Dünyası ve Beşinci Kitap*, (haz. Seda Özbek), 2023.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ • 9
OKURA NOTLAR • 11
WILLIAM SHAKESPEARE • 13
HAYATI • 15
SHAKESPEARE'İN AHLÂKI • 33
SHAKESPEARE'İN FİKİRLERİ • 41
SHAKESPEARE VE KADINLAR • 53
SHAKESPEARE VE AŞK • 61
SHAKESPEARE'İN SANATI • 71
SHAKESPEARE'İN ÂSÂRI • 83
ANTONIUS VE KLEOPATRA • 207
SHAKESPEARE • 249
HATİME • 255
EK SHAKESPEARE HİSSİYATI • 261

ÖN SÖZ

Edebiyatımızın en kudretli kalemlerinden ve Servet-i Fünûn edebiyatı kurucularından Cenap Şahabettin'in kalem tecrübelerinin yüzlercesi süreli yayın sayfalarında hâlâ keşfedilmeyi beklemektedir. Sağlığında kitaplaştırdığı makaleleri külliyatına nazaran çok küçük bir cüzü teşkil eden Cenap Şahabettin'in son kitabı *Vilyem Şekspiyer*'dir. Yazarın vefatından üç yıl önce iki kapak arasında, 1931 yılında yayımlanan *Vilyem Şekspiyer* hem yazarın Latin harfleriyle neşredilen tek kitabı hem de tek biyografik çalışması olması hasebiyle özellikle dikkat çeker.

Kanaat Kütüphanesi neşriyatından yayımlanan *Vilyem Şekspiyer*'de Shakespeare ile ilgili dokuz makale ve Abdülhâk Hâmid'e ithafen yazılmış *Hatime* bölümüne bulunmaktadır. Bu makalelerden bazıları kimi aynen kimi tamamen farklı olmak üzere 1925-1927 yılları arasında *Servet-i Fünûn* dergisinde yayımlanmıştır. Kitapta bulunmayan fakat Cenap'ın *Servet-i Fünûn* dergisinde yayımladığı "Shakespeare Hissiyatı" başlıklı ayrı bir yazısı bulunmaktadır ki *William Shakespeare*'in sonuna ek olarak konulmuştur.

Yalnız İngiliz edebiyatına değil dünya edebiyatına ismini silinmez harflerle kazıyan William Shakespeare için "Fıtratın en mümtaz prensi; Hâlik'ına yaklaşmış bir hilkat velisi; şairlerin en yükseği; Garb'ın bir mutasavvıf-ı İsevîsi; edebiyatın ilk kahraman-ı inkılâbı; bütün beşeriyetin Mesih-i sanatı" benzetmelerini kullanan Cenap Şahabettin kitabında Shakespeare'in *Romeo ve Juliet*, *Kral Lear*, *Othello*, *Antonius ve Cleopatra*, *On İkinci Gece*, *Hamlet*, *Venedik Taciri*, *Perikles* vb. eserlerinden yola çıkarak onun özel hayatı, sanatı, din ve felsefe hakkındaki fikirlerini, aşk ve kadına dair görüşlerini kendi kalem kudretiyle yıldızlayarak Türk okurlarına sunuyor.

Vilyem Şekspiyer'deki yazılar Cenap'ın özellikle II. Meşrutiyet öncesi kaleme aldığı makalelere nazaran dil ve üslûp bakımından günümüz okuruna daha yakın, daha davetkâr bir edaya sahiptir. Eseri orijinal diline dokunmadan ve kitaptaki görselleriyle beraber verirken takip ettiğimiz usul "*Okura Notlar*" kısmında da belirtilmiştir.

Cenap, onu "Shakespeare'in cesedi öleli üç asırdan ziyade oluyor; fakat işte bütün şehkârları sağdır ve bunlar yaşadıkça onu hiçbir kuvvet öldüremez. (...) Her büyük sanatkârın ahlakını tahlil ederken en büyük hisse-i efâlini şiirinde ve ibdâatında aramalıyız. Shakespeare'in bizi alakadar edecek faaliyet-i hayatiyesi neşidelelidir. Onun çürüten beşeresi gibi çürüten çocukları da bizce haiz-i ehemmiyet olmaz. Büyük adamların lâyemût dimağlarıdır ki bizce iştigale değer. (...) 23 Nisan'da

tam, tam elli iki yaşını bitireceği gün vefat etti. Biliyoruz ki yevm-i vefatı gibi yevm-i velâdeti nisanın yirmi üçüne müsadiftir. O gün en büyük adamını kaybeden yalnız İngiltere değildi: Shakespeare ile belki aynı saatte Cervantes de İspanya'da teslim-i ruh ediyordu." sözleriyle okuyuculara tanıtırken sayfalar arasına kendi bahçesinin râhiyelerini de saçmaktan geri durmamıştır.

Cenapnâme adını verdiğim uzak hayalim / yakın ütopyamın *William Shakespeare* bölümü bir asır sonra nihayet yayımlanıyor. Doktora tezimi Cenap Şahabettin'in nesirleri olarak belirleyen hocam Prof. Dr. Nâzım H. POLAT'a; kendi bitirme çalışması olmasına rağmen "Rüçhaniyet hakkı sizdedir." diyerek *Vilyem Şekspiyer*'i yayıma hazırlama teklifini sunan tevâzükâr Şaban ÖZDEMİR'e; hazırlık sürecinde ve daima desteklerini gördüğüm sevgili eşim Dr. Öğr. Üyesi Âdem ÖZBEK'e; kitabın editörlüğünü üstlenen Oğuzhan Murat ÖZTÜRK'e ve elbette Ötügen Neşriyat'a teşekkürü bir borç bilirim. Cenap'ın gölgesinde okura söylemek istediğim bir husus daha var: Tüm yokuşlarına, sarp yamaçlarına, dik uçurumlarına rağmen *Cenapnâme*'ye erişebilmek için çıktığım yolun henüz çok başındayım. 2008 yılında bir yüksek lisans öğrencisi iken yayımlanan ilk çalışmam *Cenap Şahabettin'in Gözüyle Shakespeare* başlığını taşıyan küçük bir bildiridir ki akademik yazgımın iki heceden oluşacağını o gün bilmiyordum. Bugün bildiğim ve duyduğum - bu çekirdek bildirinin esas meyvesi olan *Vilyem Şekspiyer*'in *William Shakespeare* olarak vücut bulduğunu görünce, şairin şiirinden mülhem - "Kurşun yarasından ağır gönül yarası / Hep sana vurgun gezerim oldum olası / Yeter bu kadar nazın başım (sefa)sı / Ben, bu sevdanın yükünü göze almışım / Ben, aklımı (s)özlerine takmışım." dizelerinin ezgisidir. Onca yıldır aynı ismi heceler, aynı türküyü söyler dururum. Eşlik edenin bol olması ve Cenap ile aramızdaki mesafelerin azalması dileği ve umuduyla.

5 Nisan 2024 / Giresun
Seda ÖZBEK

OKURA NOTLAR

Cenap Şahabettin'in *Vilyem Şekspiyer*'i yayıma hazırlarken dikkat çekmek istediğimiz birkaç husus bulunmaktadır:

Her şeyden evvel metnin orijinal diline sadık kaldık. Metni hazırlarken Türk Dil Kurumunun Yazım İmla Kılavuzunu esas aldık (<https://sozluk.gov.tr/>). Arapça Farsça kelimeler için genellikle çevrimiçi sitelerden (<https://lugatim.com/>, <https://www.lexiqamus.com/tr>, <https://www.luggat.com/vb>.) istifade ettik.

Günümüz okuru için yabancı sayılabilecek kelime ve tamlamaların anlamları dipnotta verilmiş ve özel isimlerle ilgili kısa bilgiler verilerek eser açıklamalarla zenginleştirilmiştir. Kelime ve tamlamalara anlam verirken cimri davranmadık. Aynı kelime aynı sayfada tekrar geçiyorsa ikinci kez dipnotta göstermedik lakin iki üç sayfa sonra geçtiği takdirde yeniden dipnotlandırdık.

Anlam gereği terkipli yazılması gerekirken terkipsiz yazılan ifadeler aslı şekline uygun verilmiştir: “Diğer cihetten asaletinin tasdiki resmisi olarak aileye hususi bir arma verilmişti.” / “Diğer cihetten asaletinin tasdik-i resmisi olarak aileye hususi bir arma verilmişti.”

Özel isimler metinde okunduğu gibi yazılmıştı. Biz yeniden yayımda bunları orijinal haliyle verdik: Vilyem Şekspiyer - William Shakespeare; Lonar dö Vinçi -Leonardo da Vinci vb.

Yazarın noktalama işaretlerine uymaya gayret edilmiş, özellikle turnak işaretleri ve noktalı virgüller mümkün mertebe değiştirilmemiştir.

Metinde yazarın bir adet dipnotu vardır. Yanına “[Yazarın Notu]” ifadesini koyduk. Metinde bulunmayan, bizim yaptığımız ilaveler köşeli parantez “[]” içinde verilmiştir: Kend[i]si. İhtirazı kay[ı]tl[a]r, bir eli[y]le süpürerek. vb.

Kitapta bulunmayan fakat Cenap'ın 1926 yılında *Servet-i Fünûn* dergisinde yayımladığı ve *Vilyem Şekspiyer*'i tamamlayıcı mahiyette olan “Shakespeare Hissiyatı”¹ başlıklı yazısını da ek olarak sunduk.

Seda Özbek

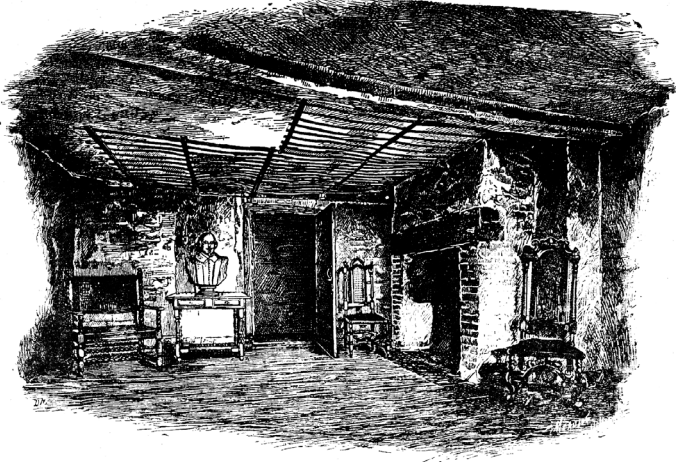
¹ Bu yazı ilk kez *Cenap Şahabettin Portreler I*'de Latin harflerine aktarılmıştır.

WILLIAM SHAKESPEARE

HAYATI

İngiltere'nin Aven Deresi İrlanda Denizi'ne dökülmek için kara ağaçlar arasında aheste ve sakit akıyor; guruba¹ doğru pembeleşen yeşil sularında dallar ve sazlarla beraber Stratford beldesinin beyzi² ve tulâni³ pencereleri ve mızrak biçimli parmaklıkları münakis⁴ yaşar; akisler arasında birer canlı kar yığını halinde sessiz kayan beyaz kuğular vardır.

İşte bu güzel akarsuyun kenarına yaslanan Stratford şehrinin Henley Sokağı'nda 1564 senesi nisanın yirmi üçüncü günü⁵ William Shakespeare dünyaya geldi.

Şekil 1- Shakespeare'in doğduğu oda
(Aynen muhafaza edilmektedir)

¹ gurub: gün batımı.

² beyzi: oval.

³ tulani: uzunlamasına.

⁴ münakis: aksederek.

⁵ Papa XIII. Gregorius'un takvimlerde 1582 senesi icra ettiği tashihattan sonra bu doğum tarihi mayısın dördüne tesadüf eder. [Yazarın Notu]

Şekil 2- Shakespeare Maskatresinde
(Vatanında / Doğduğu Yerde)

Bu doğum hadisesini tabiatın büyük mucizelerinden biri olmak üzere selamlayalım: Zira o sabah gözlerini hayata açan küçük William bütün İngiltere'den daha büyük bir bedayi devleti tesis etmiştir.⁶

⁶ tesis etmek: kurmak.

İngilizlerin vakayinamesini⁷ büyük faniler vücuda getirdi; Shakespeare ise onlardan daha büyük ve ebedî bir ömre namzet⁸ kahramanlar ibda etti.⁹ Beşeriyet tarihinin şimdiye kadar kaydettiği en büyük sanatkar odur.

Stratford'a avdet edelim: İşte şehrin uzağında rakit¹⁰ tepeler ve işte küçük Shakespeare'in cihandan kıskandığı rüyalarını sık sık götürüp içerisinde gezdirdiği bir orman... William bu güzel ve ketum¹¹ ağaçlar mahfilini¹² bilhassa adı için pek çok severdi: Çünkü orman pek erken ölen zeki ve asil annesinin adaşı idi. Arden ismi müstesna çocuk için ormanı anasına raptediordu.¹³ Öksüz Shakespeare fırsat buldukça anne kucağına sokulur gibi o ağaçlığın gölgelerine sığınır, orada dökülen yapraklarla gözyaşlarını siler ve etrafındaki yeşillikle hülyalarını çerçeveslerdi. İlk musiki dersini oradaki meşe dallarını dolduran kuşlardan aldı. Şaire en evvel kapılarını açan zekâ ve ilham mabedi orasıdır.

Kasaba ile Arden arasında bir çimenlik ve bu çimenliğin kenarında ormanın içine kadar nüfuz eden yabancı çiçekli bir yol vardı. Bu çimenlik de tabiatın William için hazırladığı zümrüt taht idi.

Düşüngen¹⁴ çocuk o yeşil divanın bir kıyısına uzanır ve orada ilkbaharın getirdiği turfanda menekşeleri koklardı ve böylece kır gongolarının renk ve rayıhası¹⁵ arasında uzun saatler geçirdikten sonra gözlerini Stratford'a çevirir, batan güneşin pembe ve zerrin¹⁶ parlaklığın damlarda sönmeye başladığını görünce hülyalarından silkinir ve fakir külotunun¹⁷ arkasını bir eli[y]le süpürerek toplanırdı. O esnada yorgun kanatlarıyla yuvalarına dönen kuşlar sanki mini mini zillerini çalarak geçerken Shakespeare'e artık gece perdesinin açılacağını ve

⁷ **vakayiname:** günlük olayların kronolojik sıra ile yazıldığı eser.

⁸ **namzet:** aday.

⁹ **ibda etmek:** meydana getirmek.

¹⁰ **rakid:** hareketsiz.

¹¹ **ketum:** sır saklayan.

¹² **mahfil:** topluluk.

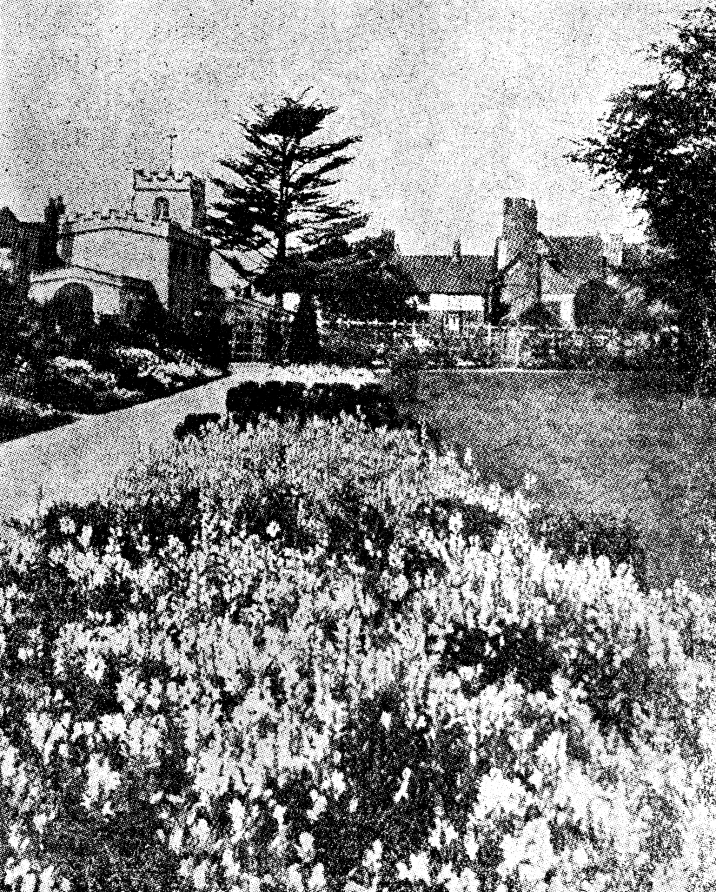
¹³ **raptetmek:** bağlamak.

¹⁴ **düşüngen:** düşünceli.

¹⁵ **rayiha:** güzel koku.

¹⁶ **zerrin:** altın gibi sarı ve parlak.

¹⁷ **külot:** diz kapağından aşağısı dar, üst kısmı geniş binici pantolonu.

Şekil 3- Kasaba ile Arden arası
(Kasaba ile Arden arasında bir çimenlik ve bu çimenliğin kenarında ormanın içine kadar nüfuz eden yabancı çiçekli bir yol vardı.)

müstakbel sahne şehriyarının¹⁸ mütevazı yurduna çekilmek zamanı hulul ettiğini ihtar ederlerdi.¹⁹

¹⁸ şehriyar: hükümdar.

¹⁹ ihtar etmek: hatırlatmak.

Şekil 4- Shakespeare'in doğduğu ev

Küçük William'in kül rengi kerpiçle sıvalı kaba kalaslardan yapılmış ve pencereleri demir kafesli evceğizi filhakika²⁰ ihtişamlı değildi. İçine doğduğu odanın tavan hatılları²¹ gözle sayılabilirirdi.

Asaleti behemehal²² zengin tasavvur edenler evini böyle bir terzi dükkânı ile nalbant ocağı arasına sıkışmış bir hakir bina halinde gördükleri için William Shakespeare'e "soysuz" dediler. Hâlbuki o fitratın²³ en mümtaz prensi idi. Babası John Shakespeare bizim "evsat"²⁴ dediğimiz burjuvazi sınıfına mensup, ticaretle meşgul, hali vakti yerinde, namuslu bir adamdı. Bir aralık belediye azalığına intihap edilmiş²⁵ olması ispat eder ki hemşehrileri nezdinde mahbup²⁶ ve muhteremdi. Müteveffa annesi Mary Arden ise Normandiyalıların İngiltere'yi istilasından beri yerleşip kalan ailelerin en yükseklerinden birine mensuptu. Zevcine drahoma olarak vâsi arazi getirmişti... Diğer cihetten asaletinin tasdik-i resmîsi olarak aileye hususi bir

²⁰ **filhakika**: gerçekten.

²¹ **hatıl**: çatı tabanı.

²² **behemehal**: ne olursa olsun.

²³ **fitrat**: yaratılış.

²⁴ **evsat**: orta derece.

²⁵ **intihap etmek**: seçmek.

²⁶ **mahbub**: sevilen kimse.

arma verilmişti: “Mızrak tutan bir kol” Shakespeare familyasını temsil ediyordu.

İlave edelim ki arması ile ailenin ismi arasındaki münasebet de tevsik mahiyetini haizdir: Zira “Shakespeare” kelimesi “mızrak sarsan” demektir. Hem de bir William Shakespeare’de necabetin²⁷ damgalı beratını arayıp sormaya kim cesaret eder? O tabiatın insanlara vademediği bütün asalet evsafını nefsinde cem etmiş değil mi idi? Maddeten kusursuz bir güzellik, manen yekta bir dehaet,²⁸ sonra en zengin şiirlerle dolu bir hayat... Hangi Lord ondan daha hanedanzade olmak davasına kalkışabilir?

Her büyük sanatkâr hilkatın²⁹ şerefli doğmuş bir yavrusudur. Dimağın³⁰ en parlak şeceresi³¹ yüksek şiirlerde okunur. Fakat her meziyeti inkâr edilmek William Shakespeare’in bir talihsizliği eseri idi. Ona cahil ve hatta ümmi³² diyenler bile olmadı mı? Hâlbuki hiç olmazsa okuyup anlayacak kadar Latince ve Fransızca bildiği, kurun-ı kadime³³ edebiyatı gibi İtalyan ve Fransız şairlerini de az çok tetebbu ettiği,³⁴ el-hasil³⁵ on altıncı asırda bir İngiliz için ne öğrenmek mümkünse onu kâfi derecede bildiği eserlerinin şahadeti ile müspettir. Hiç şüphe yok ki zamanın irfanına velev sathan olsun her cepheden temas etmişti. Tarih gibi musiki de insanlar kadar nebatat³⁶ ve hayvanat da onun oldukça malumu idi ve geriye kalan meçhulleri keskin feraseti kestirilebilirdi. Mamafih hiçbir şey bilmemiş olsa bile beşer zekâsının en yüksek tecelliyatını gösteren bir dâhi hakkında: “Ne biliyordu?” suali ancak ahmaklardan sâdır olabilir. Biliyoruz ki haziran güneşi sıcak ve aydınlıktır ve bu nur, bu hararet bizim için birer nimettir, güneşte yanan ister altın, ister kömür olsun. Shakespeare’in ziya ve ateşini külliyyatı haykırıyor: Asarına nazaran o, tıpkı Goethe,³⁷ Leonar-

²⁷ **necabet:** asalet.

²⁸ **dehaet:** dahilik.

²⁹ **hilkat:** yaratılış.

³⁰ **dimağ:** akıl.

³¹ **şecere:** soy ağacı.

³² **ümmi:** okuma yazma bilmeyen.

³³ **kurun-ı kadime:** eski çağlar.

³⁴ **tetebbu etmek:** etraflıca araştırmak.

³⁵ **el-hasil:** sözün kıyası.

³⁶ **nebatat:** bitkiler.

³⁷ **Goethe (1749-1832):** Johann Wolfgang Von Goethe. Alman edebiyatçı, siyasetçi,

DİZİN

- III. Henry 106
III. Richard 78-252
IV. Henry 106
VIII. Henry 78
XIV. Louis 250
- A
- Abdülhâk Hâmid Tarhan 9, 255
Adamcıl 204
Afrika 58, 83, 130, 209, 217
Agrippa 214, 228, 229
Agro Pardo 26
Akdeniz 83, 90
Alceste 204
Alexander Dumas 256
Alfred de Musset 251
Alkibiades 43, 197, 201, 203, 204, 206
Alman 20, 42, 45, 46, 250
Alonzo 244
Alphonse de Lamartine 251
A Midsummer Night's Dream 105
Amiral George Somers 231
Anne Hathaway 22, 23, 35
Antakya 91
Antiokhos 89, 91
Antium 229, 230
Antonio 100, 101, 102, 103, 104, 205,
235, 242, 243, 244, 245
Antonius 169
Antonius 9, 27, 33, 58, 59, 66, 67, 68,
74, 79, 81, 168, 169, 170, 171,
172, 174, 176, 177, 178, 179,
180, 182, 208, 209, 210, 211,
212, 213, 214, 215, 216, 217,
218, 219, 220, 221, 223, 224,
230
Antonius ile Kleopatra 27, 219
Antony and Kleopatra 27
Arden 17, 18, 19
Ariel 232, 233, 236, 237, 238, 242, 243,
246
Aristoteles 84, 246
Aşkın Çabası Boşuna 96
Atina 43, 182, 183, 187, 191, 194, 195,
196, 197, 201, 202, 203, 204,
216, 217, 218
Atinalı Timon 43, 182, 204, 224
Aufidius 229, 230
Aven Deresi 15
Avrupa 5, 39, 58, 83, 210
Avusturya 39
Ayasuluk 91, 92, 95
- B
- Bassanio 100, 101, 102, 103
Batlamyus 212, 213, 219
Beethoven 45
Benares 256
Beni İsrail 257
Ben Jonson 33, 249
Benthaym 250
Bermuda Adaları 231
Bermuda Adalarının Keşfi 231
Bidford 24
Birnam Ormanı 161, 163, 164
Bir Yaz Gece Rüyası 105

- Blackfriars 26, 27
 Bohemya 83
Boşa Giden Aşk Emekleri 96
 Bourbon Hanedanı 39
 Bourgondie 134, 140
 Brabantio 132
 Britanya 134, 139, 140, 141, 146, 147, 250, 255
 Brutus 77, 167, 170, 171, 172, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 230
- C
- Caesar 68, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 207, 208, 209, 211, 212, 214, 219
 Caius 33, 139, 141, 142, 143, 144, 145
 Caius Martius Coriolanus 33
 Capitol 172
 Capulet 97
 Casca 171, 176, 179
 Casio 133
 Cassius 170, 171, 172, 175, 179, 180
 Cawdor 150, 151, 156
 Cebelitarık Boğazı 83
 Cerimon 92
 Cervantes 10, 32
 Cesario 129
 Cheopside Caddesi 25
 Christopher Marlowe 95
 Cinna 175, 176
 Cinthio 27
 Claudius 107, 108, 110, 112, 113, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 124, 125, 126, 127
 Cleon 92
 Cordelia 33, 38, 134, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 145, 146, 147, 148, 205, 266
- Coriolanus* 33, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230
Cymbeline 56
Cymbeline King of Britaine 56
- Ç
- Çekya 83
- D
- Dagobert 107
 Danimarka 83, 107, 108, 122, 123
 Dante 42
 Decius 172, 174, 175
 Denis Diderot 251
 Descartes 50
 Desdemona 76, 129, 130, 131, 132, 133, 166
 Diana Mabedi 92
 Dioniza 92, 93, 95
 Donalbain 157
 Dostoyevski 45
 Douglas 106
 Dryden 207
 Duncan 150, 152, 153, 154, 155, 157, 159, 161, 162, 166
 Dunsinane Dağı 161, 163, 164
 Dük Albany 134, 146, 147
 Dük de Cornwall 134, 146, 148
- E
- Edirnekapı 28
 Efes 91
 Emiliya 133
- F
- Falstaff 106, 107, 128
 Ferhat 63
Firtına 43, 230, 231, 232, 242, 247, 248
 Flavius 186, 198, 199, 200, 201, 202

Fleance 158, 160
 Fortinbras 125, 126, 127
 Fransa 39, 83, 134, 140, 145, 250, 251
 Fransız 20, 41, 50, 71, 74, 87, 145, 146,
 250, 251, 256, 261, 264
 Fulvia 211
 Fuzûlî-i Bağdâdî 71

G

General Banquo 150, 151
 George Sand 251
 Gertrude 107, 124, 126
 Glamis 150, 156
 Globe 27
 Gloucester 146, 147
 Goethe 20, 42
 Goneril 134, 136, 142, 143, 144, 146,
 148
 Gonzago 118
 Gonzalo 236, 243
 Green 251
 Guildenstern 126
 Gustave Flaubert 251

H

Habsburg Hanedanı 39
 Hafız-ı Şirazi 71
Hamlet 27, 33, 43, 44, 59, 75, 76, 97,
 107, 108, 109, 110, 111, 113,
 114, 115, 116, 117, 118, 119,
 120, 121, 122, 123, 124, 125,
 126, 127, 147, 167, 168, 224,
 252, 257
 Hamnet 28
 Harun 257
 Hekabe 117
 Hektor 117
 Helena 98
 Helikanus 89
 Henley Sokağı 15

Henrik Ibsen 42, 74, 261
 Hermione 56, 265, 267
 Hillsborough 24
 Hindistan 256
 Hippolyte Taine 251
 Homeros 71, 83
 Horatio 110, 111, 114, 125, 128
 Hotspur 106
 Hounslow 27
 Hristiyan 44, 99, 100, 103, 104, 105
 Hz. Musa 257
 Hz. Yakup 257

I

Iago 78, 130, 131, 132, 133, 134, 166,
 205
 Ibsen 42, 74, 261
 Imogen 56
 Iras 223

İ

İlahi Komedya 42
İlyada ve Odysse 71-83
 İngiliz 9, 20, 26, 27, 33, 43, 54, 56, 57,
 72, 81, 95, 97, 106, 128, 146,
 149, 168, 207, 249, 250, 251,
 252, 253, 255
 İngiltere 10, 15, 16, 19, 24, 32, 78, 83,
 96, 106, 122, 126, 128, 146, 157,
 158, 161, 231, 232, 250, 252
 İran 71
 İrlanda 15, 106, 157
 İrlanda Denizi 15
 İskender-i Kebir 147
 İskoçya 83, 150, 151, 152, 155, 156,
 157, 158, 160, 161, 162, 164,
 166
 İspanya 10, 32, 170
 İspanyol 32

İtalya 58, 83, 168, 177, 211, 246

İtalyan 20, 21, 42, 129, 257

J

Jean Baptiste Racine 74, 87, 264

John Shakespeare 19, 28

Julio-Claudian Hanedanı 47

Julius Caesar 68, 167, 168, 169, 170,
171, 172, 182, 207

K

Kaliban 232, 233, 239, 240, 246, 247,
248

Karun 186

Kassandra 117

Katolik 35

Kays 63

Kış Masalı 56, 73, 267

Kilikya 90, 209

Kleopatra 27, 33, 55, 58, 59, 66, 67, 68,
74, 79, 81, 168, 207, 208, 209,
210, 211, 212, 214, 216, 217,
218, 219, 220, 221, 222, 223,
224, 252, 264

Kont de Gloucester 146

Kont de Kent 139, 141, 144

Korney 39

Kraliçe Elizabeth 255

Kral Lear 9, 33, 38, 76, 134, 135, 139,
140, 141, 142, 146, 147, 148,
166, 205, 266

Kral Lear İle Üç Kızının Hakiki Tarihi
134

Ksantippa 23

Kuru Gürültü 106, 107

L

Labienuş 211

Lady Macbeth 152, 153, 154, 155, 156,
157, 166, 167

Lady Macduff 162, 165

Iago 205

Latince 20

Leartes 123

Leonardo da Vinci 11, 20, 21

Leonine 93

Lepidus 180, 209, 214, 216, 217

Leyla 63

Lisimakus 94

Londra 24, 25, 26, 27, 28, 31, 34, 128,
250

Lord Rochester 29

Lord Stanley 33

Lucius 47, 185, 188, 189, 190, 192

Lucullus 185, 188, 190, 192

M

Macbeth 75, 148, 149, 150, 151, 152,
153, 154, 155, 156, 157, 158,
159, 160, 161, 162, 163, 164,
165, 166, 167, 252

Malcolm 157, 161, 163, 164, 166

Marcellus 111, 114

Marcus Antonius 172, 174, 176, 178,
211

Marcus Aurelius 47

Marina 91, 92, 93, 94, 95

Marullus 168

Mary Arden 19

Menenius 228

Metellus Cimber 175

Mısır 79, 83, 168, 207, 208, 209, 210,
218, 219, 221, 222, 223, 224

Michelangelo 257

Middle Temple Hall 27

Midilli 93, 94, 95

Midilli Adası 93, 94

Miranda 232, 234, 235, 236, 238, 239,
240, 241, 242, 244, 245, 247

Molière 87, 204

- Montague 97
Moor of Venice 27
Much Ado About Nothing 106
Mudhike-i Lahutiye 42
- N
- Namık Kemal 41
Napoli 168, 235, 236, 237, 238, 241, 242, 243, 244, 246
Navarra 39, 96
Nefi 41
Nepolis 31
Neron 47
New Place 29, 230
Nietzsche 46
Norveç 125
Nübiya Kralı 26
- O
- Octaviya 214, 215, 216, 217
Oktavius 68, 213, 214, 221
Olimpos Dağı 244
Olivia 43, 73, 129
On İkinci Gece 9, 38, 43, 73, 96, 128, 129
Ophelia 59, 114, 115, 121, 123, 124, 126
Orsino 129
Orta Tapınak Salonu 27
Ortodoks 35
Othello 9, 27, 43, 53, 66, 76, 78, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 166, 205, 224, 249, 260, 262
Oxford 29
- P
- Paris 5, 117
Pentapolis 90, 95
- Perdita 73, 267
Pericles, Prince of Tyre 88
Perikles 9, 26, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 246
Philip 180
Pierre Corneille 74, 261
Plutarkhos 167, 207
Polonius 115, 119, 120, 122, 123, 126, 127
Pompei 168, 169, 171, 172, 181, 208, 212, 215, 216, 224
Pompeius 74, 75
Pope 250
Portia 102, 103, 104
Priamos 117
Prospero 43, 232, 233, 234, 235, 236, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248
Publius 175
- R
- Regan 134, 136, 142, 143, 144, 146, 148
Roma 33, 47, 58, 61, 67, 68, 83, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 177, 178, 179, 181, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 229, 230
Romanov Hanedanı 39
Romeo ve Juliet 9, 27, 65, 66, 97, 264
Rosalind 38, 73
Rosencrantz 126
Rouen 39
Rusya 39
- S
- Sebastian 128, 129
Sehivler 96
Seleucus 222

- Sempronius 188, 190, 192
 Sen Paul 25
 Septe Boğazi 83
 Sextus 74, 212, 213, 215, 216, 224
 Shakespeare (bk. William Shakespeare)
 10-12, 15-17, 19-46, 48-50, 53,
 54-59, 61-63, 65-69, 71-88, 91,
 95-99, 104-107, 128-130, 132,
 134, 148, 149, 167, 181, 182,
 204-208, 214, 224, 227, 230,
 232, 246-267
 Shylock 100, 101, 102, 103, 104, 105,
 206
Siham-ı Kaza 41
 Sikoraks 232, 233
 Silvesterorden 231
 Simonides 90
Size Nasıl Geliyorsa 38
 Sokrat 23
 Stratford 15, 17, 21, 23, 24, 29, 31, 247
 Strato 180
 Sur 83, 89, 91, 92, 94, 95
 Suzan 38
- Ş
- Şirin 63
- T
- Tarsus 83, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 209
 Tarsus Çayı 209
 Tevrat 71, 72, 257
 Thaisa 90, 91, 92, 94, 95
 Thames 25, 128
The Comedy of Errors 96
The Merchant of Venice 99
The Merry Wives of Windsor 128
*The Most Excellent and Lamentable
 Tragedy of Romeo and Juliet* 27,
 97, 264
The Tempest 43, 230
- The Tragedie of Macbeth* 75
The Tragedy of King Lear 76
*The Tragedy of Othello, the Moor of
 Venice* 27
*The Tragical History of Hamlet, Prince
 of Denmark* 33, 43, 97, 107
The Winter's Tale 56
 Thomas Lusy 24
 Thomas Rymer 249
 Tiber 67, 168, 170, 211
 Timon 43, 76, 182, 183, 184, 185, 186,
 187, 188, 189, 190, 191, 192,
 193, 194, 195, 196, 197, 198,
 199, 200, 201, 202, 203, 204,
 205, 206, 224
 Tolstoy 42
 Toryne 218
 Truva Savaşı 117
 Türk 5, 6, 9, 11, 41, 71, 255
Twelfth Night, or What You Will 96,
 128
- V
- Valentin 96
 Varanasi 256
 Vaveyla 41
 Venedik 9, 99, 100, 101, 102, 103, 104,
 105, 130, 131, 132, 166, 205,
 206
Venedik Taciri 9, 99, 100, 102, 104, 105,
 205, 206
 Ventidius 184, 188, 192
Veronah İki Asilzâde 96
Veronah İki Gentilmen 96
 Victor Hugo 41, 71, 251, 255
 Viola 38, 128, 129
 Virgilia 229
 Voltaire 250
 Volumnia 228, 229

W

- Wagner 45
Warwickshire 24
Westminster 27
Whitehall 27
William (bk. William Shakespeare) 9,
10, 11, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22,
23, 24, 30, 33, 230, 250, 251,
262, 264, 266
William Shakespeare (bk. Shakespeare)
9, 10, 11, 15, 19, 20, 21, 23, 24,
250, 251, 262, 264, 266
Windsor'un Şen Bacıları 128
Windsor'un Şen Kadınları 128

Y

- Yahudi 99, 100, 101, 103, 104, 105,
160, 257
Yanlışlıklar Komedi 96
Yeter ki Sonu İyi Bitsin 98
Yudes 38
Yunan 43, 83, 84, 89, 117, 149, 167,
182, 207, 212, 246